

דגם: SOLE

מה זה SOLE?

סביבת למידה המאורגנת באופן עצמאי (Self-Organized Learning Environment) שבה המרצה מעודד/ת את הלומדים לעבוד בקבוצות כדי לענות על שאלותיהם דרך שימוש באינטרנט וכלים דיגיטליים. הסטודנטים עובדים בקבוצות בכלים דיגיטליים כדי לבצע פעילויות והמרצה עובר/ת בין הקבוצות.
על-פי דגם זה למידה טובה מונעת על-ידי הלומדים עצמם.

הערה: דגם זה הוא פרי יוזמתו של סוגאטה מיטרה, פרופסור לטכנולוגיה חינוכית מ- NewCastle University בבריטניה.

SOLE מסתמך על שלושה מרכיבים עיקריים כבסיס לעידוד למידה:

- א. השימוש בטכנולוגיה – בהינתן מקורות טובים ללמידה, גירוי נכון ומוטיבציה מתאימה, הלומדים יזדקקו למעט מאד הנחייה.
- ב. למידה שיתופית – למידה מתרחשת בנסיבות חברתיות, כשהלומדים רוצים להוכיח את עצמם כלפי קבוצת השווים.
- ג. עידוד (תפקיד המרצה) – המרצה מתפקד כחונך שתפקידו לעודד את הלומדים במהלך הלמידה כשההנחה היא שעידוד חשוב ממשוב.

מתי כדאי להשתמש בדגם זה?

- ✓ כשרוצים לכוון ללמידה עצמית.
- ✓ כשרוצים לקדם תהליכי למידה מונעים ממוטיבציה פנימית.
- ✓ כשעוסקים בשאלות גדולות – ערכיות או פילוסופיות.
- ✓ כשרוצים לקדם הבנה עמוקה של רעיון גדול ומורכב.
- ✓ כשמלמדים מרחוק קבוצת לומדים גדולה שצריכה להעמיק את ההיכרות ביניהם.
- ✓ כשמלמדים מרחוק באופן כללי.

מה מרוויחים מזה?

- ✓ קידום עבודת צוות
- ✓ צמצום דגם מע"מ (מרצה עם מצגת)
- ✓ הגדלת מעורבות לומד
- ✓ למידה חברתית-רגשית

תכנון פעילות SOLE

יש לתכנן את הפעילות בצורה של חקירה וביקורת. גישה זו נותנת הרבה מקום לגילוי, מחקר, יצירתיות, ניתוח ומסקנות.¹

א. יש להגדיר שאלה. שאלת SOLE מיועדת לעורר מוטיבציה וסקרנות לחקירה, ללמידה ולידע. יש ליצור שאלה מעניינת שתציג את הדמיון ואת העניין של הסטודנטים. השאלות הטובות ביותר נוטות להיות אלה שהן גדולות, פתוחות, קשות ומעניינות. להלן מאפיינים לכתיבת שאלה שתניע למידה בשיעור SOLE:

- שאלה מעניינת, מגרה את סקרנות
  - שאלה אותנטית שהעיסוק בה יקרב את הלומדים לידע הנדרש בתוכנית הלימודים
  - שאלה שרלוונטית לרמת הידע ולעולם הרגשי של הלומדים
  - שאלה שהיא מספיק רחבה כדי שתוביל אותם לשאול שאלות נוספות
  - שאלה מאתגרת, מותחת את הדמיון, את הכישורים ואת היכולת שלהם
- דוגמאות לשאלות ניתן למצוא [בנספח](#).
- ב. יש לעודד את המשתתפים בכיתה לשקול תאוריות ולא תשובות קונקרטיות. אם השאלה נראית חסרת מענה, זה יעודד את הסטודנטים להעלות אפשרויות רבות ולמתוח את גבולות החשיבה שלהם. ככל שהשאלות רחבות וקשות יותר, הן יקדמו דיונים עמוקים וארוכים יותר.
- לרעיונות רבים לשאלות טובות, ולסיוע בחשיבה איך לנסח שאלות לפעילות ניתן לעיין בחוברת ההדרכה הרשמית של SOLE – [קישור](#)
- ג. כדאי להכין "טריגר" נוסף לצידה של השאלה הנשאלת בכיתה. קיימות אפשרויות רבות למשל קריאת דף מידע קצר, הקרנת סרטון מעורר עניין, השמעת מוסיקה או אודיו, הצגת תמונות, וכו'. כדאי לך לחפש דברים שיעוררו סקרנות ויגרמו למשתתפים בכיתה לרצות לחפור עמוק יותר ולחפש פתרונות.

איך זה נראה?

הלומדים עובדים בקבוצות וביחידים, מחפשים חומרים, מעבדים אותם ויוצרים תוצר חדש. המרצה עוברת/ת בין הלומדים להכוונה ולעידוד.

מהלך השיעור:²

1. שאלה – המרצה במרכז ומניעה את תהליך הלמידה על-ידי שאילת שאלה גדולה.
2. חקירה – הסטודנטים יושבים בקבוצות וחוקרים.
3. סקירה – המרצה מבקש/ת מהקבוצות להתאסף ולשבת ביחד. כל קבוצה מציגה את הממצאים שלה ומספרת על תהליך החקירה בקצרה, לאילו מסקנות/תשובות/רעיונות הם הגיעו. המרצה יכולה/לכוון ולנתב את הדיון בעזרת שאלות מכוונות וגם לעודד את הקבוצות האחרות להתייחס ולשאול שאלות.
4. סיכום – המרצה מקיים דיון על השאלה עצמה ועל תהליך החקירה. במעמד זה המרצה מוסיף ומסכם את המידע שהציגו הלומדים. המרצה מתייחס לשאלה הגדולה והמסקנות שהוצגו ושואל את הסטודנטים: מה אתם מרגישים לגבי התשובות והרעיונות של הקבוצות אחרות? מה התחדש לכם? מה היה מעניין? איזה מידע חשוב למדתם מהעמיתים שלכם שלא הגעתם אליו בעצמכם?

¹ מבוסס על הבלוג של רותי סלומון: [חלק 1](#), [חלק 2](#), [חלק 3](#)
² כ"ל

5. רפלקציה – המרצה מבצע יחד איתם רפלקציה אודות ההתנסות בשיעור על-פי דגם SOLE: איך הרגשתם בשיעור? האם אתם יכולים לחשוב על דוגמאות של התנהלות דומה בחיי היום יום שלכם? מה לדעתכם אתם או אחרים עשו בתהליך החקירה שהיה מועיל לעבודה הקבוצתית ולהשגת המטרה של הפעילות? מה תרצו לעשות באופן שונה בפעם הבא? הערה: הרפלקציה חשובה אך אופציונלית. אם יש מספיק זמן אז לקיים אותה בסיום השיעור, ואם אין מספיק זמן להגדיר זאת כמשהו כתוב שכל לומד לכתוב לעצמו או כפתיח למפגש הבא (גמישות פדגוגית בהתאם למטרות ולאופי הקבוצה והמרצה).

השלבים ב-SOLE והצעה לחלוקת זמן		
1. שאלה		כ-10 דקות
2. חקירה		כ-40 דקות
3. סקירה		כ-30 דקות
4. סיכום		
5. רפלקציה		

במפגש פנים-אל פנים

הסטודנטים יושבים בקבוצות במרחב הפיזי (בתוך הכיתה או בסביבתה) מול תכנים דיגיטליים (בטלפון, בטאבלט, במחשב), מעיינים בתכנים, דנים, משיבים על שאלות חשיבה. המרצה (לבד או עם מתרגלים) מתפקד כמנחה, "מרחף" בין הקבוצות ותומך בהן לימודית ורגשית.

הסיכום במליאה מתקיים בסוף המפגש – אורז את הפעילות, ממשב את הלמידה, ממקד את הלומדים ומגבש את התכנים.

במפגש סינכרוני מקוון

מפגש סינכרוני באמצעות זום.

העבודה של הסטודנטים בקבוצות מתבצעת בעזרת חלוקה לחדרים כך שכל קבוצה עובדת בחדר נפרד. – המרצה עוברת בין החדרים או לחילופין מנחה את הסטודנטיות. ים לקרוא לה אם יש צורך.

כלים דיגיטליים אפשריים

- ✓ לוח שיתופי Padlet
- ✓ טפסים בגוגל
- ✓ מסמך או מצגת שיתופיים
- ✓ ZOOM

וריאנטים

[Jigsaw ג'י'קסו](#) ✓

טיפים של אלופים

- ✓ לשאול שאלות טובות. כדאי להתייעץ עם עמיתים.
- ✓ לבנות היטב את הפעילות הקבוצתית בתכנים ארוזים עם פיגומים (scaffolding).
- ✓ להיעזר בעוד מנחים "מרחפים".
- ✓ לעודד רפלקציה על התהליך: מה היה טוב? מה היו עושים אחרת בפעם הבאה?

מה עלול לקרות אם לא עושים את זה נכון?

- × הפעילויות לא ברורות מספיק וגורמים לעבודה שטחית.
- × המרצה לא מספיק לרחף בין כולם ולשמור על מסגרת לימודית.

- × הקבוצות מפטטות ביניהן על עניינים שלא קשורים לשיעור.
- × הסטודנטים מתלוננים שהם לא לומדים שום דבר.
- × הסטודנטים מתלוננים שהכל כאוס ושאי-אפשר להתרכז.

נספח: דוגמאות לשאלות

- אילו דמויות מעוררות השראה ואילו סיפורים מרגשים קשורים למה שאני מלמדת עכשיו?
- איך מקדמים אחריות אישית ללמידה?
- כמה שעורי בית צריך/כדאי לתת אם בכלל?
- אילו דרכי הערכה חלופיות יש ומה משמעות השימוש בהן?
- איך ניצן לקדם זכירה של חומר לימודי?
- מהו הזמן הנכון (ביום) לבחינה?
- איך ניתן לבנות שיעור מגוון מבחינת דרכי הלמידה וההערכה?
- האם כדאי לבנות ובנים ללמוד בנפרד?
- למה צריך ללמוד ספרות?
- למה צריך ללמוד מדעים?
- איך אפשר לגרום ללומדות ולומדים לאהוב את תחום הדעת?
- אילו שאלות מסקרנות ורלוונטיות יכולות לצאת מתכנית הלימודים?
- אילו משימות אותנטיות ומרגשות ניתן לתת ללומדים שידחפו אותם לחקור ולהעמיק בידע של תחום הדעת?
- לאיזה תחום דעת נוסף בשלב הלמידה הרלוונטי אפשר להתחבר ללמידה אינטרדיסציפלינרית? סביב אילו שאלות גדולות?

דוגמאות לשאלות באזרחות:³

1. מהו הערך והחשיבות של העם בעקרון שלטון העם? האם זה אפשרי? האם באמת העם מנהל את החיים במדינה?
2. האם פלורליזם מחליש או מחזק אותנו כמדינה?
3. מה כוחו של האזרח מול השלטון? איפה עובר הגבול בין החוק לבין המוסר?
4. האם הרוב תמיד צודק? האם הרוב עלול להשתמש בכוחו לרעה? האם עקרון הכרעת הרוב מיטיב עם הדמוקרטיה או שמא סותר את ערכיה?
5. מדוע לדעתכם אנשים משתמשים בכוח הניתן להם לרעה? האם המטרה מקדשת את האמצעים?
6. כיצד ניתן לעודד השתתפות ומעורבות פוליטית?
7. מדוע קיים חשש שהשלטון הנבחר על ידי העם, יהפוך לעריץ על אותו עם שבחר בו? מדוע לדעתכם יש צורך בהפרדה זו? הרי במדינות שיש בהם מלך או שבעבר היה מלך כל הרשויות היו בידיו? במה נפרדות הרשויות זו מזו?
8. מיהו יהודי? האם צריך להפריד דת ומדינה? האם כל אזרחי ישראל צריכים לשרת בצבא או לשרת שירות לאומי שקול?
9. מדוע שלטון החוק חשוב? למי הוא חשוב?
10. האם דמוקרטיה היא שיטת הממשל הטובה ביותר? מה החסרונות שלה והאם ניתן להתגבר עליהם?
11. האם לכולם צריכה להיות זכות הצבעה? למה?

³ שאלות 1-7 לקוחות מתוך: <https://www.hila-matnasim.org.il/designFiles/2621536047251rand.pdf>